

Bedömning av egenvård, riktlinje för Region Jämtland / Härjedalen och kommunerna i Jämtlands län

Version: 7

Ansvarig: Elsy Bäckström

Beslutad av Fredagsgruppen 2020-09-25

ÄNDRINGSFÖRTECKNING

Version	Datum	Ändring	Beslutat av	Datum
1.	2019-01-10	Nyutgåva baserad på genomgång 20141210		
2.	2015-01-12	redigering		
3	2015-02-06	Arbetsgruppens "slutdokument"		
4	2015-03-30	Redigerat efter synpunkter från Medicinskt ansvariga sjuksköterskor i kommunerna		
5	2018-04-11	Redigerat efter genomgång i gemensam arbetsgrupp - regionen och kommunerna		
6	2018-10-19	Redigering	Sociala vård och omsorgsgruppen	
7	2020-06-10	Redigering/uppdatering utarbetad av Beredningsgruppen för hemsjukvård och lag om samverkan vid utskrivning från slutenvård (LOSUS)	Fredagsgruppen	2020-09-25

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	3
2	DEFINITION AV EGENVÅRD	3
2.1	Det är INTE....	3
3	EGENVÅRDSBEDÖMNING.....	3
3.1	Ställningstagande till risker	4
4	EGENVÅRDSPLAN	4
4.1	Vid behov av hjälp med egenvård	4
5	ANSVAR.....	5
5.1	Ansvar samordning	6
6	AVVIKELSE.....	6
7	REFERENSLISTA	6
8	BILAGA	7
8.1	Flödesschema för bedömning av egenvård.....	7

1 INLEDNING

Riktlinjen är framtagen utifrån Socialstyrelsens föreskrift Bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6). Riktlinjen ska garantera patientsäkerheten i samband med egenvårdsbedömningen i varje enskilt fall.

2 DEFINITION AV EGENVÅRD

Med egenvård enligt föreskriften SOSFS 2009:6 menas en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en person själv kan utföra. Den egenvård som personen själv utför eller med hjälp av annan räknas inte som hälso- och sjukvård.

Avseende rehabilitering och träning gäller motsvarande som patient bedöms kunna göra själv eller med hjälp av andra.

2.1 Det är INTE....

Egenvårdsråd är tips för att patienten själv ska kunna ta hand om sitt hälsoproblem eller lindra självläkande åkommor som vi alla då och då drabbas av i livet. Det kan t.ex. vara råd från hälso- och sjukvårdspersonal, 1177 eller apoteket. Det är allmänna åtgärder som patienten genomför själv utan ordination.

Egen vårdbegäran innebär att patienten själv vill kontakta en öppen specialistvårdsmottagning, och skickar en egen vårdbegäran (som ibland även kallas för egenremiss).

3 EGENVÅRDSBEDÖMNING

I samband med ordinerade hälso- och sjukvårdsåtgärder och vid utskrivning från slutenvård ska en bedömning göras om hälso- och sjukvårdsåtgärder kan utföras som egenvård.

Vilka åtgärder som utgör egenvård kan inte anges generellt utan är beroende av omständigheterna i varje enskilt fall. Ansvar för bedömningen har den legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal som ordinerar inom det egna ansvarsområdet. Underlag för bedömningen kan inhämtas från andra yrkesutövare.

Bedömning och planering av egenvård ska alltid ske i samråd med patienten och den som eventuellt ska helt eller delvis hjälpa till med egenvården. Bedömningen kan bli olika för samma patient och åtgärd beroende på var patienten befinner sig.

Bedömningen ska utgå från patientens:

- fysiska hälsa (funktionsförmåga)
- psykiska hälsa (t.ex. minne, koncentrationsförmåga, förståelse)
- livssituation (t.ex. fysisk miljö, sociala förhållande)

3.1 Ställningstagande till risker

Ställningstagande till vilka risker egenvårdsåtgärden kan innebära ska ingå i bedömningen. Om identifierade risker visar att patienten kan skadas får en hälso- och sjukvårdsåtgärd inte bedömas som egenvård, (se flödesschema).

4 EGENVÅRDSPLAN

Egenvårdsbedömningen och planering ska **dokumenteras i patientens journal**. Följande ska beskrivas i egenvårdsplan (5 kap §4):

- Vilken åtgärd som har bedömts som egenvård
- Vem som ska utföra egenvården
- Hur information och instruktioner ska ges till dem som ska utföra egenvården
- Vem ska kontaktas om något oförutsett händer, t.ex. patienten skadas
- Vem ska kontaktas om patientens situation förändras
- Vem ska följa upp egenvårdsbedömningen
- Hur och när ska egenvården följas upp
- När ska omprövning av egenvården göras

I varje enskilt fall ska en anpassning ske utifrån individ och situation. Planeringen av egenvården ska ske i samråd med de som berörs. Uppföljning av egenvården ska planeras i egenvårdsplanen och vid behov kompletteras med remiss. Uppföljningen av egenvårdsplanen innebär ställningstagande till punkterna A-H. Resultatet av uppföljningen dokumenteras vid behov i en ny egenvårdsplan.

4.1 Vid behov av hjälp med egenvård

Om patient har behov av hjälp att utföra egenvårdsåtgärd finns följande alternativ:

- Undersöka möjlighet om närstående kan utföra egenvårdsåtgärden
- Patienten kan ansöka om hjälp från socialtjänsten för praktisk hjälp med att utföra egenvårdsåtgärden. Ansökan görs hos kommunens socialtjänst som bistånd enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller insats enligt LSS. Patienten ska bifoga egenvårdsplanen som underlag till sin ansökan.
- Ta ställning till om flera exempelvis bistånds-/LSS-handläggare ska få kopia av egenvårdsplanen efter patientens samtycke.

Barn:

Föräldrar har ansvar för att hjälpa sina barn med egenvården i det ordinära boendet. Men en bedömning måste först göras utifrån föräldrarnas förmåga att klara av att utföra egenvården på ett säkert sätt. Föräldrar kan inte överlåta egenvården till någon annan utan att ny bedömning görs av ansvarig för egenvårdsplanen.

När barnet befinner sig i korttidsvistelse som är en kommunal insats enligt LSS 9 §6, kan uppgifterna inte hanteras som egenvård, utan är alltid hälso- och sjukvård.

Då barnet vistas i förskola /skola måste en egenvårdsbedömning göras utifrån aktuella förutsättningar. Planering ska göras i samråd med förskola /skola / elevhälsa.

5 ANSVAR

Vårdgivare hälsocentral, specialiserad vård och kommunal hälso- och sjukvård) ansvarar för att den legitimerade personalen har tillräcklig kompetens för att bedöma, planera, instruera, följa upp och dokumentera egenvård.

Det är **den behandlande legitimerade yrkesutövaren** inom hälso- och sjukvården som inom sitt ansvarsområde ska göra en bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård. T.ex. läkare ska bedöma om läkemedelsbehandling kan vara egenvård för viss patient (läkarens ansvarsområde, se bilaga 10). Bedömningen kan bygga på inhämtande av uppgifter från andra professioner. Dessa kan vara behjälpliga vid upprättande av planen.

När bedömningen görs i samband med planering vid utskrivning av patienter i slutenvården ska **den behandlande läkaren** göra en bedömning av, om åtgärden kan utföras som egenvård.

Bistånds-/ LSS-handläggare handlägger ansökan om praktisk hjälp med egenvårdsåtgärd utifrån egenvårdsplanen. För att handläggaren ska kunna besluta om praktisk hjälp med egenvård behöver handläggaren egenvårdsplanen som underlag för sitt beslut.

Kommunens socialtjänst ska handlägga ansökan skyndsamt och fatta beslut om insats i form praktisk hjälp med egenvård. Fram till att beslut är fattat ansvarar hälso- och sjukvården för insatsen.

I syfte att få en god och effektiv samverkan ska behandlande läkare, när det finns behov, utfärda en egenvårdsplan i förväg eller i samband med att behov uppstår, exempelvis vid

gråstarrsoperation. Då kan personen ansöka i förväg och få hjälp med egenvårdsåtgärden direkt när behovet uppstår.

5.1 Ansvar samordning

När flera vårdgivare eller huvudmän behöver samverka för att säkerställa att patientens behov av insatser tillgodoses har huvudmännen skyldighet erbjuda samordnad individuell plan (SIP). Hänvisning till SOSFS 2009:6, kap 3, 2§ punkterna 1 och 2. Egenvårdsplan kan vara tillräcklig om det framgår vem som har ansvar för respektive åtgärd och vem som har ansvar för patientens samlade insatser. Det ska framgå i dokumentationen att man har erbjudit SIP.

6 AVVIKELSE

Om patienten drabbas av eller utsätts för risk att drabbas av allvarlig skada eller sjukdom på grund av brister i egenvårdsbedömningen ska detta rapporteras som avvikelse enligt respektive verksamhets rutiner för avvikelshantering. Den hälso- och sjukvårdspersonal som är ansvarig för egenvårdsplanen ska få återkoppling direkt efter händelsen.

Då personal är utförare av egenvårdsåtgärden ska brister i utförandet rapporteras som en avvikelse enligt SoL eller LSS. Dessa kan bli föremål för utredning enligt Lex Sarah. Den hälso- och sjukvårdspersonal som är ansvarig för egenvårdsplanen ska få återkoppling direkt efter händelsen.

7 REFERENSLISTA

Bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6)
Socialstyrelsens föreskrifter om bedömningen av egenvård. Meddelandeblad nr 6/2013.
Ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården HSLF-FS 2017:37
Rutin för avvikelshantering i regionen och kommunerna
Skollagen 2010:800
Mer om egenvård i förskolan /skolan, Skolverket 18 februari 2014

8 BILAGA

8.1 Flödesschema för bedömning av egenvård

